

1. Innledning

1.1 Hvem som har utarbeidet rapporten

Ifølge brev av 10. mars 2015 fra UHR til Det nasjonale fakultetsmøte for juridiske fag skal juridiske fag gjennomføre karakterundersøkelse, med frist for rapportering til UHR innen 1. desember 2015.

Nasjonalt fakultetsmøte oppnevnte følgende karakterpanel:

- Professor Gunnar Eriksen, Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet (UiT)
- Professor Jon Petter Rui, Universitetet i Bergen (UiB)
- Professor Endre Stavang, Universitetet i Oslo, (UiO)

Randi Saunes har vært panelets sekretær.

1.2 Hvilke problemstillinger som er vurdert

I brev av 26. februar fra Det juridiske fakultet ved UiO (som sekretariat for karakterpanelet) til UHRs analysegruppe ble følgende hovedproblemstilling skissert:

«Problemstilling

Det fremgår av bestillingen fra UHR av 10.03.2015 at «...Når det gjelder juridiske fag, har det vært stilt spørsmål om bruken av karakterskalaen på masterarbeidet på flere av karakterkonferansene. Dette er derfor en særlig aktuell problemstilling innen dette fagområdet.»

Karakterpanelet foretar sensur av til sammen 9 masteroppgaver, hvorav 3 oppgaver fra hvert av de tre fakultetene. Karakterpanelet har valgt kun å vurdere 30 sp. oppgaver og

ikke 60 sp. oppgaver, dette fordi den største andelen av studentene skriver 30 sp oppgave. Det blir utarbeidet en rapport hvor man redegjør for funnene. Karakterene er ikke kjent under undersøkelsen. Karakterpanelet vil også redegjøre for tiltak som har vært gjort for å sikre kvalitet i sensuren, og fremmer forslag til tiltak.

Nasjonalt fakultetsmøte gjennomgår rapporten og vurderer de funnene som er gjort, og kommer med forslag til tiltak, ønsket mål osv.»

UHRs analysegruppe hadde i brev av 19. juni 2015 følgende tilbakemelding:

«Analysegruppen ber Fakultetsmøtet for juridiske fag om å sørge for at statistikk over karaktersetting på masternivå inngår og blir kommentert i rapporten, i tillegg til analyse av den kvalitative undersøkelsen. Analysegruppen vil også anmode Fakultetsmøtet om å vurdere å undersøke et litt bredere utvalg enn de har planlagt.»

Karakterpanelet har mot denne bakgrunn vurdert 12 oppgaver. I tillegg har panelet sett på karakterstatistikken, og på spørsmålet om felles regler om masteroppgaver.

1.3 Arbeidsmåte

Karakterpanelet mottok 12 masteroppgaver sommeren 2015, tilfeldig valgt av de tre universitetene. Det var fire oppgaver fra hvert fakultet. Panelet ble ikke gjort kjent med karakterene på oppgaven før de hadde fastsatt egne karakterer. Administrasjonen plukket ut oppgaver som alle hadde karakterene A, B eller C, dette som følge av at det har vært et særlig fokus på at de juridiske fagene har hatt en særlig bruk av de beste karakterene på masteroppgavene.

Karakterpanelet har hatt løpende kontakt på epost og telefon. I tillegg har panelet hatt ett møte. På møtet onsdag 9. september 2015 stilte Gunnar Eriksen, Endre Stavang og Randi Saunes. Jon Petter Rui hadde sykdomsforfall. Møtet hadde følgende dagsorden:

- Om oppdraget, forutsetninger og gjennomføring
- Statistikk
- Felles regler: Status
- De enkelte oppgavene

- Veien videre

På basis av dette møtet ble det utarbeidet et utkast til rapport. Rapporten ble lagt frem for Nasjonalt fakultetsmøte 14. oktober, og møtet sluttet seg til innholdet.

2. Konkret undersøkelse

2.1.*De tolv arbeidene*

I det følgende angis kort panelets funn når det gjelder de tolv arbeidene.

175361 Plea Bargaining

Opprinnelig karakter: B

Karakterpanelets vurdering: A

Avhandlingen spør om Plea Bargaining i norsk straffeprosess vil være forenlig med gjeldende rett, og om man i lys av de underliggende hensyn i straffeprosessen, bør lovfeste en form for Plea Bargaining. Emnet er velvalgt, og problemstillingen er god. Samlet sett er dette en fremragende prestasjon. Metodebruken er analytisk og moden. Avhandlingens struktur og disposisjon er upåklagelig. Faglig viser kandidaten meget god innsikt. Vedkommende evner å drøfte de legerenda på en spesielt god måte. Av mindre svakheter kan nevnes at teksten noen ganger kan bli litt gjentakende. Straffeprosessloven § 38 kunne vært behandlet noe grundigere, det samme kan kanskje sies om selvinkriminering.

16 Legalpant Opprinnelig

karakter: A Karakterpanelets

vurdering: A

Avhandlingen spør om boets legalpant i tredjepersons formuesgoder er «en særrett til besvær for flere enn skyldnerens panthavere». Innledningskapittelet gir en god presentasjon av emne og problemstilling, materiale og metode, samt det videre opplegget. Arbeidet er godt disponert, med

fin struktur. Kandidaten synes å ha arbeidet selvstendig med stoffet. Språklig er det visse mangler, og korrekturen er ikke god nok. Materialet for analysen er begrenset, men kandidaten har arbeid godt metodisk med det og fått mye ut av det.

530 Arbitration Opprinnelig

karakter: C Karakterpanelets

vurdering: C

Avhandlingen drøfter hvordan voldgift påvirker fremveksten av en internasjonal handelsrett. Emnet er interessant, men problemstillingen er i overkant ambisiøs. Slik den forfølges i arbeidet er den også litt vag som en rød tråd. Materialet består i hovedsak av artikler og arbeider av rettsvitenskapelige forskere, og kandidatens egen metode fremstår som uklar. Det er dessuten for lite løpende belegg og referanser for det som hevdes, og en del utenomsnakk. Språket er stedvis tung, og det er for lite eksempler. Alt i alt blir analysen for lite konkretisert.

29 Tomtefeste Opprinnelig

karakter: B Karakterpanelets

vurdering: A

Avhandlingen drøfter grensen mellom «tomt til budstadhus og fritidshus» og «tomt til anna enn bustadhus og fritidshus i tomtefesteloven. Dette er en utfordrende og aktuell problemstilling. Innledningen om emne og problemstilling, materiale og metode og videre opplegg er ikke 100% vellykket, men dette har ikke påvirket analysene i avhandlingens hoveddel. Materiale som analyseres er bredt, og kandidatens grep om metoden er solid. Et unntak er måten det legges vekt på Lignings ABC i den privatrettslige argumentasjonen. Ellers er analysen fornuftig, og det er lærerikt å lese arbeidet.

13 Fengsling av unge lovbytere

Opprinnelig karakter: C

Karakterpanelets vurdering: C

Avhandlingen spør om barnekonvensjonens betydning for adgangen til å fengsle unge lovbytere sammen med voksne, herunder om Norge bryter adskillelseskrevet i barnekonvensjonens artikkel 37. Temaet er interessant, men resultatet av kandidatens undersøkelse av variabel kvalitet.

Kildebruken blir noe statisk og endimensjonal, og det kan stilles spørsmål om den valgte strukturen og systematikken er hensiktsmessig. Det kan også rettes litt kritikk mot noen av formalia, for eksempel noteverket.

534 Vilkårlig frihetsberøvelse

Opprinnelig karakter: B

Karakterpanelets vurdering: C

Temaet er en vurdering av forbudet mot vilkårlig frihetsberøvelse i SP art. 9 i lys av FNs menneskerettighetskomite sin praksis. Kandidaten legger til grunn at bestemmelsens forbud mot vilkårlighet ikke er klarlagt i menneskerettighetskomiteens generelle kommentarer, men er nærmere presisert i klagesaker. Karakterpanelet er av den oppfatning at avhandlingen er noe deskriptiv, da den refererer en rekke avgjørelser uten at analysen og sammenstillingen blir tilstrekkelig dyptpløyende. Dette bekreftes etter vårt syn av konklusjonen som gir en for generell beskrivelse av hva utviklingen fra 1982 til i dag har medført av endring og utvikling.

192259 Prioritet Opprinnelig

karakter: A Karakterpanelets

vurdering: A

Avhandlingen behandler prioritet for tilbakeholdsrett. Avhandlingen er en fortettet og stringent analyse av hvilken prioritet retensjonsretten har i ulike situasjoner hvor den er aktuell. Slik vi vurderer det, behandles alle de viktigste situasjonene hvor spørsmålet om prioritet for tilbakeholdsrett kommer på spissen. Foruten å gjøre en fortettet og stringent fremstilling, utmerker kandidaten seg også med god og forsvarlig rettskildebruk.

504 Lydopptak Opprinnelig

karakter: C Karakterpanelets

vurdering: A

Avhandlingens tema er utviklingen av fonogramprodusenters enerett til lydopptak etter åndsverksloven. Karakterpanelet er av den oppfatning at temaet er velvalgt og at problemstillingene som behandles er godt avgrenset. Avhandlingen fremstår som velskrevet og preget av god metodebruk. Avslutningen er god og preges av egne vurderinger. På sine steder er

fremstillingen noe deskriptiv og det kan stilles spørsmål om ikke internasjonal rett burde vært mer trukket inn.

Karakterpanelet er klar over at dets vurdering avviker vesentlig fra opprinnelig sensur. I denne forbindelse vil vi påpeke at ingen av sensorene hadde spesialkompetanse innen dette rettsområdet.

46 Reklamasjon og foreldelse

Opprinnelig karakter: A

Karakterpanelets vurdering: A

Avhandlingen drøfter spørsmålene om reklamasjon og foreldelse i forbrukerkjøp etter mislykket utbedring som var oppe til behandling i Rt. 2013 s. 865. Spørsmålene som ble tatt opp i dommen var av stor prinsipiell interesse, og avklarte rettstilstanden på området. Analysen av dommen er grundig og god, problemformuleringene er gjennomgående gode og metodebruken er det heller ingenting å utsette på. Kandidaten gjør gode og selvstendige vurderinger av løsningene han kommer fram til underveis, men utmerker seg i særlig grad i de avsluttende vurderingene.

199230 Barnets prosessuelle stilling i barnevernssaker

Opprinnelig karakter: B

Karakterpanelets vurdering: B

Avhandlingen tar opp flere spørsmål knyttet til barnets prosessuelle stilling, herunder barnets medvirkningsrett, retten til å bli hørt, og retten til å ha en talsperson og tillitsperson. Avhandlingen gir en fin oversikt over de prosessuelle rettighetene som undergis behandling, og fremstår som velkrevet. Fremstillingen er en fremstilling av gjeldende rett, men har også noen innslag av vurderinger. Vi savner litt dybde i analysene, og noen ganger blir det mye gjentakelser.

186371 Velkjentvilkåret

Opprinnelig karakter: C

Karakterpanelets vurdering: C

Avhandlingen drøfter når et varemerke er «velkjent» etter varemerkeloven § 4 annet ledd. Innehaver av et varemerke har rett til å nekte andre å bruke et identisk eller liknende merke for samme eller liknende varer eller tjenester, og dersom det er fare for at tredjemanns merke kan forveksles med merkehavers merke. Avhandlingen gir en grei redegjørelse for gjeldende rett på området. Fremstillingen er tidvis deskriptiv, og av og til noe springende. Det kunne ha vært trukket inn et bredere spekter av kilder, og enkelte steder er dokumentasjonen av kildene som brukes dårlig.

531 Avtalt risikoovergang

Opprinnelig karakter: A

Karakterpanelets vurdering: A

Avhandlingen analyserer avtalt risikoovergang etter NS 8407 punkt 24.2. Kandidaten presiserer problemstillingen på følgende måte:

«Ved avtalt risikoovergang overføres risikoen for byggherrens prosjektering fra byggherren til totalentreprenøren. Utgangspunktet er at byggherren har risikoen for prosjektering han har fått utført. Bestemmelsen åpner for at partene i en totalentreprisekontrakt kan avtale en ordning som gjør unntak fra hovedregelen i entrepriseretten om at risikoen følger funksjonsfordelingen.»

Kandidaten gir en overbevisende og grundig analyse av en vel avgrenset problemstilling. Alle aspekter av den aktuelle bestemmelsen i NS 8407 drøftes, så vel vilkår som virkninger samt prosessuelle forhold. Avhandlingen er velskrevet og preget av god kildebruk.

2.2. Karakterstatistikk

30 studiepoeng Tromsø – perioden 2008-2015

	A	B	C	D	E	F	Total
Totalt antall	154	134	90	32	5	4	419
Prosentandel	37	32	21	8	1	1	100

30 studiepoeng Bergen – perioden 2008-2015

	A	B	C	D	E	F	Total
Totalt antall	695	608	314	74	16	10	1707
Prosentandel	40	35	18	4	1	1	100

30 studiepoeng Oslo – perioden 2008-2015

	A	B	C	D	E	F	Total
Totalt antall	1240	1139	580	152	29	18	3158
Prosentandel	39 %	36 %	18 %	5 %	1 %	1 %	100

30 studiepoeng Oslo – perioden 2008-2015

	A	B	C	D	E	F	Total
--	---	---	---	---	---	---	-------

Prosentandel 2008-2013v (veileder er også sensor)	44,2	36,5	14,7	3,7	0,7	0,2	100
Prosentandel 2013h-2015 Veileder er ikke sensor)	29,5	34,75	26,75	6,75	1,25	1	100

30 studiepoeng Bergen – perioden 2008-2015

	A	B	C	D	E	F	Total
Prosentandel 2008-2010v (veileder er også sensor)	51,0	34,0	11,0	2,5	1	0,5	100
Prosentandel 2010h-2015 Veileder er ikke sensor)	36,5	35,0	20,9	4,9	1	0,8	100

Kommentar til statistikken:

Statistikken er hentet fra DBH (Database for høgre utdanning), i perioden fra 2008-2014. Tall for 2015 vår er imidlertid hentet fra FS (Felles Studentsystem), ettersom tall fra DBH først publiseres det påfølgende semester.

Vi ser følgende tendens ved alle tre fakultetene:

B er gjennomsnittskarakteren

- A og B utgjør i Bergen og Oslo gjennomsnittlig 75% av masteroppgavene i perioden 2008-2015, for Tromsø er prosentandelen i samme periode 69%.
- A og B utgjør i Oslo 64% (mot tidligere 80,7%) av masteroppgavene når veileder ikke lenger er sensor på samme oppgave.

- A og B utgjør i Bergen 71,5% (mot tidligere 85% av masteroppgavene når veileder ikke lenger er sensor på samme oppgave).
- For UiT er statistikken noe mer variabel enn de to andre fakultetene. Vi antar det skyldes at tallgrunnet er mindre representativt som følge av at det er langt færre kandidater pr semester.

2.3. *Privatister ved Det juridiske fakultet i Oslo*

Ved Det juridiske fakultet i Oslo var det frem til 2011 mulig å ta hele studiet som privatist. Det er kun Oslo som har (hatt) et slikt tilbud. Fra 2011, og med ny studieordning ble dette endret, og fakultetet vedtok en utfasing med en lang overgangsordning der privatistene gradvis utfases, og utfases helt etter 2017. Fakultetet erfarte før dette at et stadig høyere antall privatister valgte å ta hele jusstudiet. Noe av årsaken til denne utviklingen antar vi er at privatistene har hatt et tilbud om undervisning for alle fem studieårene fra Treider, Oslo, og fra FU Midt-Norge. Andelen privatister som fullfører studiet, og følgelig også leverer masteroppgaven har vært stigende. I 2011 utgjorde antallet privatister som leverte masteroppgaven ca. 20 %, våren 2015 utgjorde privatistene ca. 43 %. Tallet ser ut til fortsatt å stige.

Statistikk over privatister masteroppgave 30 studiepoeng, Oslo

År og semester	Antall masteroppgaver	Antall privatister	Antall privatister (i prosentandel)
Vår 2011	262	55	21,0
Høst 2011	225	42	18,7
Vår 2012	223	50	22,4
Høst 2012	228	47	20,6
Vår 2013	278	65	23,4
Høst 2013	238	61	25,6
Vår 2014	293	87	29,7
Høst 2014	239	57	23,8
Vår 2015	309	134	43,4

Tallene er hentet fra FS, rapport FS521.002

2.4. Felles regler?

De tre juridiske fakultetene har hatt et felles prosjekt med å utarbeide en felles plattform for rammene rundt oppgaveskrivingen. Arbeidet startet opp etter vedtak fra Nasjonalt fakultetsmøte og har resultert i felles retningslinjer for læringsmål, og felles instruksjoner for veiledning og for sensorer. Prosjektet omfattet også arbeid med felles karakterbeskrivelser, men disse er kun vedtatt for Bergen og Tromsø, ikke Oslo. De nye retningslinjene gjelder for store og små oppgaver i Oslo og Tromsø, mens ordningen kun gjelder for små oppgaver i Bergen. Den nye ordningen gjelder med virkning fra og med høst 2015 for alle de tre fakultetene.

Konklusjon etter at prosjektet er avsluttet er at de tre fakultetene i sin helhet nå har sammenfallende retningslinjer, og at variasjonene i utforming ikke er vesentlige. Unntaket er likevel felles karakterbeskrivelser, se nærmere under 3. og 4. nedenfor.

Endringene er samlet i en felles sammenstilling, se vedlegg 2.

3. Vurderinger

Mot bakgrunn av den konkrete undersøkelsen har karakterpanelet for det første, gjennom sensur av de tolv oppgavene, *ikke funnet noen tendens til å gi for gode karakterer*. Tvert om har panelet gitt noe bedre karakter enn de opprinnelige. I hovedsak er det imidlertid stor grad av samsvar på karakterfastsettingen ved opprinnelig sensur og karakterpanelets karakterfastsettelse. Antallet oppgaver er lite, men hovedinntrykket er at det eksisterer felles forestillinger om riktig bruk av karakterene.

For det andre viser statistikken at karakterene brukes annerledes enn på de fleste skoleeksamener, dvs. at andelen A og B er markant høyere på masteroppgaven enn på andre deksamener på studiet. Panelet mener det er verdt å spørre seg om dette er tilfredsstillende, men vil peke på to forhold som kan gjøre det velbegrunnet å akseptere dagens praksis. Dels fastsettes karakteren desentralisert, uten at noen har styring, eller oversikt før i etterkant. Dette gjør at det vil være meget vanskelig å gjennomføre store endringer på en rettferdig måte. Og dels

kommuniseres selve karakterfordelingen på vitnemålet, slik at enhver kan tolke karakterene mot bakgrunn av denne. I sum er dette vektige argumenter for å holde på dagens praksis. – I tillegg til dette vil panelet fremheve av at denne oppgaven som oftest det siste arbeidet studentene gjør før de er ferdige jurister. De velger tema selv, de mottar veiledning og de arbeider over et helt semester med avhandlingen. Dette er etter panelets vurdering forhold som medfører at det ikke er naturlig å forvente en fordeling av karakterer som er lik eller lignende det som er tilfellet på en skoleeksamen.

Når det gjelder felles regler, vil karakterpanelet for det tredje påpeke at det kan oppfattes som uheldig, isolert sett, at *Oslo ikke har vedtatt den mer spesifikke karakterbeskrivelsen som de to andre fakultetene vedtok*. Karakterpanelet ser det som ønskelig at dette vurderes på nytt.

Endelig vil panelet trekke fram et forhold som ikke er identifisert gjennom de konkrete undersøkelsene, men som er vitterlig, nemlig at *de tre fakultetene har alle en høy andel eksterne som deltar i veidling og sensur*. Man kan spørre om det er paradoksalt at den prestasjonen med klarest rettsvitenskapelig og akademisk preg skal kvalitetssikres av praktiserende jurister som ofte ikke har spesiell rettsvitenskapelig skoloring eller internalisering av forskningsetiske og andre normer knyttet til juridisk forskning. – I forlengelsen av dette kunne man spørre om kravene til det innleverte arbeidet i større grad burde knyttes til et mer innarbeidet rettsvitenskapelig format, nemlig den fagfellevurderte tidsskriftsartikkel. Kanskje kunne man mot denne bakgrunn bl.a. redusere kravene til antall ord?

4. utfordringer og forslag til eventuelle tiltak og oppfølging

Panelet vil først peke på to tiltak som allerede er gjennomført. For det første sensurerer veileder ikke lenger den oppgaven han/hun har veiledet. Alle tre fakultetene har innført en slik regel for små oppgaver, men ikke samtidig. UIB innførte denne ordningen for flere år siden, UIT i 2011 og UIO i 2013. For de store oppgavene har dette alltid vært regelen. Av statistikken ser vi en tendens til at denne endringen er ganske sammenfallende i tid med en forskyvning i karakterfordelingen, se punkt 2.2. Når veileder ikke lenger sensurerer samme oppgave, viser statistikken en prosentvis nedgang i A og B, mot en mer fordeling av A, B, C.

For det andre er det ved Det juridiske fakultet, UIO gjennomført en strengere kvalitetssikring av veileder og sensor. Karakterkravene er formaliserte og kontroll av dette gjennomføres for nye veiledere og sensorer. Dette ble innført fra 2013.

Når det gjelder utfordringer, vil panelet for det første bemerke: Det juridiske fakultet i Bergen og Oslo har begge en høy andel eksterne som deltar i sensuren. Denne gruppen utgjør et sted

mellom 75-90 %). For veiledning er bildet mer differensiert. Bergen har en fordeling på ca. 60/40 med den høyeste andelen interne. Oslo har derimot en fordeling på 70/30 med lavest andel på de interne. Tromsø skiller seg ut med å ha en høy andel interne: i veiledningen er andelen interne 40/60, med lavest andel interne og i sensuren er det ca 50/50. Karakterpanelet påpeker den høye andelen eksterne i sensuren, og ser faren for at dette kan gå ut over kvaliteten, ved at de største fakultetene ikke selv har tilstrekkelig kontroll med dette arbeidet. Det understrekes betydningen av å ha med eksterne og at det er ønskelig med praktikere inn i dette arbeidet, men at en så høy prosentandel av sensuren foretas av eksterne anses som bekymringsfullt. Imidlertid er det ved Det juridiske fakultet i Oslo og Bergen et såpass høyt antall kandidater at det ikke er ressurser ved fakultetet til å endre dette i særlig grad. Det bemerkes imidlertid at det ville være en stor fordel om andelen interne kunne øke noe. Kan det være mulig med tiltak for å heve andelen interne?

For det andre er det fint at felles regler er på plass. Karakterpanelet mener imidlertid at det er en utfordring at Oslo ikke har vedtatt felles karakterbeskrivelser, og mener Oslo bør se på saken pånytt.

Oslo har på bakgrunn av dette tatt saken opp til ny vurdering og fattet vedtak i november 2015 om at de nye karakterbeskrivelsene også skal gjelde for Oslo (fra og med våren 2016).

Utkastet til rapport ble lagt frem for Nasjonal fakultetsmøte, som diskuterte saken 14. oktober. Møtet tok rapporten til etterretning, var fornøyd med funn og anbefalinger og vil følge opp karakterpanelets anbefalinger.

Oslo, 27. november 2015

Jon Petter Rui,
Universitetet i Bergen
sign

Gunnar Eriksen,
Universitet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet
sign

Endre Stavang,
Universitetet i Oslo
sign

Vedlegg:

1. Karakterstatistikk fra Tromsø, Bergen og Oslo
2. Sammenstilling/oversikt over masteroppgaver – fellesprosjekt.